

ענייני שיל נקודת מבט

"וְאַבְרָהָם זָקֵן בָּא בַּיָּמִים וְה'

בֵּרַךְ אֶת אַבְרָהָם בְּכָל"

בראשית כד, א

פרשת חיי שרה

הישראלית. למרות כל הקשיים, בל נשכח כי אברהם נבחר להיות המודל היהודי הראשון בהיסטוריה.

חרף כל הקשיים, אברהם הרגיש מבורך והתהלך בעולם מתוך תחושה זו. נקודת המבט הזו צבעה את הכול בצבע של שמחה וסיפוק.

כמה מסר זה רלוונטי במציאות החיים של כל אחד וכל אחת מאיתנו! כולנו חווים קשיים, אתגרים וטלטלות לאורך מסע חיינו האישי, המשפחתי והמקצועי. משום כך, ראוי שנעצור מפעם לפעם, נכיר בעובדה שהתברכנו, נראה את כל אתגרינו כחלק ממסע מבורך, מצמיח ובונה. נודה על הטוב, ונתמודד באומץ גם עם הקשיים.

אנחנו בוחרים את נקודת המבט ואת המשקפיים בהם נתבונן על מציאות חיינו. ברגע שאנחנו נאמין בכך בכל מאודנו - יאמינו בכך גם ילדינו, חניכינו ותלמידינו.

בין קבורתה של שרה במערת המכפלה לבין סיפור השידוך המרתק בין יצחק לרבקה, מופיע פסוק זה שזכה לפירושים רבים. האמנם הקב"ה ברך את אברהם בכול?

אברהם חיכה שנים רבות לבן משרה אשתו, עמד בניסיון עקידת בנו יחידו, נאלץ להיפרד מישמעאל בנו בכאב גדול. לאחר מות אשתו, עמל קשות וקנה במיטב כספו אחוזת קבר עבודה, אף שהובטח לו 'לְזַרְעָךָ אֶתְּן אֶת הָאָרֶץ הַזֹּאת' (בראשית, יב, ז), עבר אברהם שרשרת של חוויות שאינן פשוטות במסעו האישי והמשפחתי. אם כן, כיצד ניתן לומר שהוא התברך 'בכול'?

יש כאן לימוד ענק בעיניי: הכול תלוי בנקודת המבט!

אמנם אברהם אבינו עובר לא מעט מהמורות ונתקל באתגרים רבים בדרך, עם זאת הוא התברך וזכה להיות אבי האומה

המלאכה והילדים

"וַיֹּאמֶר נִסְעָה וְנִלְכָה וְאַלְכָה לְנַגְדָּךָ וַיֹּאמֶר
אֵלָיו אֲדֹנָי יֵדַע כִּי הֵילָדִים רַכִּים...
בראשית לג, יב-יד

פרשת וישלח

מלמד אותנו שלא ללכת שבי אחר הטירוף הזה. עלינו להתנהל באופן מושכל הן בתחום הקריירה ('המלאכה') והן בתחום המשפחה ('הילדים').

הביטוי "אֲתַנְהֶלְהָ לְאִטִּי" יכול להתפרש ככבודות וכחולשה; אולם אפשר לראות זאת כגאונות אבהית, חינוכית ומנהיגותית. כמה נכון וחשוב לכל אדם בכלל, ובעולם החינוכי-טיפולי בפרט, להוריד רגל מהגז, להאט את הקצב, לשהות, להתבונן ולנשום. רק כך נוכל להתנהל באופן שקול במשימות החיים השונות. רק כך אפשר למצוא את האיזון בין המלאכה ובין הטיפול בילדים.

אולי אפשר להעמיק בכיוון החשיבה הזה צעד נוסף. יַעֲקֹב אבינו מדייק בלשונו, ואינו כולל את ילדיו בהגדרה "מלאכה", אלא מכנה אותם "הילדים". רמוזה כאן תובנה לנו, המחנכים והמחנכות, העוסקים מדי יום בדיני נפשות ממש. כאשר שומרים על קצב חיים מאוזן ובריא - נפתח הלב ומתאפשר לנו לראות את חניכינו כ"ילדים רכים". עמדה כזו אינה רואה בהם חלילה "מלאכה" ומעמסה, כי אם נשמות הזקוקות לאהבתנו. זוהי אחת ממשימות החינוך המרכזיות בעיניי!

יַעֲקֹב בורח מעֵשָׂו אחיו ומתיירא מאוד מהמפגש ביניהם. הוא בונה אסטרטגיה, הכוללת הן תפילה והן הכנות מעשיות, לקראת מפגש פיוס או לחילופין לקראת מלחמה. "דורון, תפילה ומלחמה" (רש"י לבראשית ל"ב ט').

שעת המפגש הגיעה. התרגשות מהולה בחשש. אחים ביולוגיים מן הצד האחד, אויבים פוטנציאליים מן הצד השני. בשיאו של השיח ביניהם - תוך הרעפת מחוות הדדיות - יַעֲקֹב מסביר לעֵשָׂו מדוע לא כדאי שימתין לו ועדיף שיתקדם. יַעֲקֹב מבטיח שיגיע בעקבותיו. קצב ההתקדמות שלהם אינו אחיד. אצל יַעֲקֹב יש שני מרכיבים שמשפיעים על קצב ההתקדמות: מלאכה וילדים.

יַעֲקֹב מסמן לדורות עניין שראוי להתבונן בו לעומק. בשיאו של ניסיון הפיוס ההיסטורי עם אחיו הבכור - יַעֲקֹב אינו מתבלבל ואינו מוותר בשום אופן על הערכים ועל העקרונות שלו. בדבריו הוא מורה לנו כיצד לדבוק בערכינו.

קצב החיים שלנו מטורף. אנחנו רצים ממשימה למשימה ומתמרנים בין העיסוקים הרבים והטרדות השונות של חיינו. יַעֲקֹב

טיפ במנהיגות

"וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶסְרָה נָא וְאֶרְאֶה אֶת
הַמַּרְאֶה הַגָּדֹל הַזֶּה מִדּוּעַ לֹא יְבַעַר הַסֵּנֶה:
וַיֵּרָא ה' כִּי סָר לְרְאוֹת וַיִּקְרָא מִמְצָרִים:
שמות, ג, ג-ד, י-יא

פרשת שמות

ביכולת שלו לפקוח עין ולב, להיות רגיש וקשוב לסביבתו. לאחר מכן, הוא חייב לקחת אחריות על המצב בפועל. על המנהיג לעשות כל שביכולתו על מנת לתקן ולשפר את המציאות שסביבו. 'הַנְּנִי' זה חלק אינטגרלי מאופיו של המנהיג.

בנוסף לכך, על מנת להיות מנהיג רלוונטי נדרשת צניעות. מנהיג אמיתי אינו זועק 'אני המנהיג' בקול רם ובהתנשאות. מנהיג אמיתי מתחיל בשאלה תמימה "מי אנכי?", ומשם מתקדם אט אט. לאחר ביסוס הצניעות, יכול אדם להיפתח להכרה ביכולתו להוביל, לגעת באנשים ולשנות מציאות בעולם.

על רקע משברי הנהגה שמפרים את שלוותנו השכם והערב, דומני שהדברים נכונים למנהיגי הציבור, ולא פחות מכך, למנהיגי ומנהיגות חינוך שעוסקים יום יום בהצלת נפשות של ממש. אולי נכון יהיה, אם כולנו נעצור לרגע משגרת יומנו האינטנסיבית, ונשאל את שאלת השאלות, שראוי שתעסיק כל אחד ואחת שעוטים על עצמם את גלימת ההנהגה החינוכית: "מי אני?"

משה, נסיך הארמון המצרי, יוצא אל אחיו ומתחיל לחזור לשורשים. כך מתחיל המסע המרתק מארמון המלוכה של המנהיג המצרי אל הנהגת העם היהודי. לאחר בריחת משה למדיין, מתגלה אליו ה' במעמד הסנה. שם מתרחש אחד המפגשים המרתקים בתנ"ך בין הקב"ה למנהיג בשר ודם.

בעיניי, שלוש התגובות של משה למאורע מבטאות שלוש תכונות הנדרשות ממנהיג אידיאלי.

ראשית - אכפתיות: משה מזהה מראה לא שגרתי ומיד סר לראות. הוא מתעניין ולא מתעלם מן הסיטואציה.

שנית - מחוייבות: הקב"ה קורא למשה ונענה 'הַנְּנִי'. זו התגובה האולטימטיבית של משה, ושל מנהיגים רבים שיבואו בדורות שאחריו. הַנְּנִי. אני כאן - מחוייב וממתין לפקודות.

שלישית - צניעות וענווה: האמירה 'מי אנכי' מבטאת ענווה, הנדרשת מכל מנהיג. 'אסורה נא', 'הַנְּנִי', 'מי אנכי?'. אכפתיות, מחוייבות, ענווה.

מנהיג אמיתי נמדד בראש ובראשונה